

KOKEILE TÄTÄ:

Lakkaa haaveilemasta, ota kynä käteen ja pidä se viisitoista minuuttia liikkeessä. Aloita kirjoittamalla ”Tahdon kirjoittaa...” ja anna mennä. Kirjoita täsmennetyksi ja konkreettisesti. Ei näin: ”Tahdon kirjoittaa totuudesta, demokratiasta ja rehellisyydestä” vaan näin: ”Tahdon kirjoittaa siitä hetkestä, kun isä valehteli minulle päin naamaa ja valheen haju leijui ilmassa koko päivällisen ajan. Se muistutti bensan hajua.”

Jos haaveilet kirjoittamisesta, lopeta unelmointi ja kirjoita, mitä aioit. Esimerkiksi: ”Romaanissani on 185-senttinen punatukkainen lesbo. Päähenkilö saa olla mies, 160-senttinen tilintarkastaja, jolla on viikset ja joita puuttuu peukalo.” Toimi, pane kynä liikkeeseen, muuten kaikki jää haaveeksi. Anna tarinan virrata mieluummin käden kuin pään kautta.

Tuntuuko vaikealta? Kirjoita kymmenen minuuttia aloittamalla ”En tahdo kirjoittaa...” Anna vastarinnan olla *läsnä* tekstissäsi mieluummin kuin että kapinoisit sitä *vastaan*. Hyödynnä sen voimaa, se potkaisee sinut liikkeelle.

Huom! Tämä on myös puuttuvan hienon...
KOKEILE TÄTÄ: *ei kirjoita peljättäessä ei tarvitse tehdä!*

Unohdetaan kriitikko hetkeksi. Kirjoita kesälomasta, siitähän olet sata vuotta pakertanut kouluaineita. Kirjoita nyt toisin: mitä todella teit sinä kesänä? Muistele kahdeksannen luokan kesälomaa ja kirjoita, mitä silloin tapahtui. Ehkä muistat koko kesästä vain yhden päivän ja tytön, joka opetti sinulle kielisuudelman. Se tapahtui kesäleirillä jalavan alla iltapäivällä kello neljä. Yksi ylivoimainen muisto musertaa muut alleen.

Mitä teit sinä kesänä, kun täytit neljäkymmentä, entä 25-vuotiaana? Entä ensimmäisenä avioeron jälkeisenä kesänä tai viimeisenä kesänä ennen kuin menit naimisiin?

Täsmennä ja kerro yksityiskohdat. Repäise ja kerro *(äidinkielenopettajalle)* mitä *(todella)* tapahtui. Se on opettajallekin helpotus – tiedän sen, koska olen opettanut äidinkieltä. On sietämätöntä *(kipeää)* lukea vuosi toisensa ja aine toisensa jälkeen: ”Minulla oli kiva kesä. Tosi kiinnostavaa. Meillä oli hauskaa.”

Entä jos on elänyt syrjäisessä pikkukaupungissa, jossa ei tapahtunut mitään ja kaikki oli tylsää? Muistele yksityiskohtia. Erään kesäloman aikana kuljin keltaisen kissani kanssa pihatietä varmaan 180 kertaa hakemaan postia. Postinjakaja kävi harvoin, mutta me tarkistimme postilaatikon kahdeksan kertaa päivässä. Haluaisin kertoa, että tapasin Roy Rogersin tai Gene Autryn, mutta kun ei. Sinä kesänä istuin kuistin kei-nussa laskemassa T-paidan punaisia raitoja yhä uudelleen.

ei kirjoita peljättäessä

- *Avaa novelliteksti, tulkitse sitä
- *Juoni, analyysi ja tulkinta kulkevat käsi kädessä
- *Mikä on novellin näkökulma?
- *Hae novellin johtomotiivi ja muut motiivit
- *Mitä tyylikeinoja novellissa käytetään?
- *Millaisen ihmiskuvan tai maailmankuvan novelli antaa?

Avaa novelliteksti, tulkitse sitä

- Novellin - niin kuin runonkaan - analyysissa ei ole mitään oikeata ratkaisua, jota tulisi hakea.
- Älä näe novellissa mitään muuta kuin siinä on.
- Ajattele jo heti aluksi, kenelle kirjoitat novellianalyyksiasi? Älä kirjoita ainakaan opettajalle tai muulle auktoriteetille - ajattele olettamaasi lukija(joukko)a.
- Kenen novelli on kyseessä - onko siinä jotakin kirjailijalle tyypillistä (esim. Veijo Merellä on usein juna).
- Novellitekstiä voit analysoida monelta osin samaan tapaan kuin romaanitekstiä.

Juoni, analyysi ja tulkinta kulkevat käsi kädessä

- Hae novellista pintatason elementit: juoni, henkilöt, miljöö.
- Juonesta voit erottaa ulkoiset tapahtumat ja sisäiset tapahtumat.
- Kerro juonta vain sen verran kuin tarvitset tulkintasi perustelemiseksi ja selventämiseksi.
- Piirrä kuva päähenkilöistä, sivuhenkilöistä ja taustahenkilöistä: ulkonäkö, sosiaalinen asema, käytös, luonne, tunteet, ajatukset, suhteet muihin.
- Miljöö tarkoittaa aikaa ja paikkaa sekä ilmapiiriä. Hae ne, vaikka niitä ei olisikaan tarkasti määritelty.
- Huomaa miljöön yhteydessä myös sää, äänet, värit, esineet ja nimet. Niitä käytetään usein analogisesti: ne ovat rinnasteisia juoneen nähden.

Mikä on novellin näkökulma?

- Kenen näkökulmasta asioita katsotaan, eli kuka näkee tai ajattelee?
- Onko kertoja ulkopuolinen tarkkailija?
- Vai onko kertoja minä-muodossa mukana novellin tapahtumissa?
- Näkökulma ei aina ole kiinteä eli pysyvä; se voi vaihdella.
- Onko alussa kehyskertomus? Kuka kertoo?

Hae novellin johtomotiivi ja muut motiivit

- Johtomotiivi on esimerkiksi jokin keskeinen esine tai välikappale, jonka avulla juonta kehitellään ja kiristetään.
- Onko päähenkilön sisintä tai päähenkilöiden välistä suhdetta valaistu johtomotiivin avulla?
- Onko johtomotiivilla ja muilla motiiveilla ratkaiseva osuus juonen huipentumisissa ja solmiutumissa?
- Etsi konfikti- eli ristiriitatilanne.
- Etsi kliimaksi eli huippukohta.
- Etsi tapahtumien käännekohta.
- Jääkö aukko: selvittämätön asia?

Mitä tyylikeinoja novellissa käytetään?

- Onko novellissa käytetty tyylikeinoina tiettyjä lausemuotoja (figureja) kuten runoissa, esimerkiksi toistoa, symmetriaa, vastakkainasettelua?
- Onko muita runoissa käytettyjä tyylikeinoja: personifikaatiota, vertauksia ja metaforia, eufemismia, metonymiaa?

Millaisen ihmiskuvan tai maailmankuvan novelli antaa?

- Pyri novellin pintatason elementeistä ydintason analyysiin.
- Novellin merkitys on aina enemmän kuin pelkkä pintatason juoni.
- Mitä yleispätevää novellin ihmiset ajattelevat tai esittävät maailmasta?

ALOITUS

"TIEDOKSI:

Olen vetäytynyt mökille väijymään kuinka Päijänne riehuu, mutta minä en.

Kannettavan jätin Teboilille, sellaiseen paikkaan mistä sekakäyttäjä sen helposti löytää

Kännykän heitin levähdyspaikan sekajätteisiin

Sen rakeisen hääkuvamme otin mukaan..."

Kirjoita novelli / kertomus, jonka mottona (= kirjoituksen alussa oleva sisältöön viittaava lause) on jokin alla olevista runoista. Näin ollen runo antaa vihjeen teemasta.

- * Kokeessa liekin päällä
ystävä
yllättäen
muuttuu myrkylliseksi. (Eila Kaustia)
- * Kun syksyllä
on oikein hiljaa metsässä
voi kuulla ensi kevään käen kukkuvan. (Eeva Kilpi)
- * Siisti pitää aina olla
sanoi kissa hietikolla.
Raapi päälle tarpeenteon
pienen, sievän santakeon. (Lauri Viita)
- * ylhäältä näkee kauas
mutta ei tarkkaan
korkealta näkyy, mutta
kuiskaus ei kuulu (Juice Leskinen)
- * Ei ole kevät
eikä syksy
on viides vuodenaika (Teemu Hirvilampi)
- * Yhä uudelleen kuljen saman tien.
Unessakin tahdon löytää tämän maiseman. (Lassi Nummi)
- * Satakieli on
laulamasta laattuaan
harmaa lintu vain. (Onitsura)
- * Valkeat hämähäkit kutovat jäätä.
Olen talven saalis. (Hannele Huovi)
- * Anna meille anteeksi
sillä me emme aina tiedä
mitä me jätämme tekemättä (Tuula Sandström)
- * Älä turhaan vapise,
se mikä on totta, on oikein. (Annukka Peura)
- * Sisäinen valo
loistaa pimeässä,
uni. (Matti Paavilainen)

Mottona voi olla muukin kuin runo, esim. laulun säkeistö, sananlasku, aforismi tai raamatunlause. Halutessasi voit sellaisen etsiä novelliisi. Tässä muutama esimerkki:

- Ota hänet vasta sitten ystäväksi,
kun olet tapellut hänen kanssaan. (Sananlasku Lähi-Idästä)
- Leijat nousevat vastatuuleen. (Kiinalainen sananlasku)
- Nauru pidentää ikää. (Suomalainen sananlasku)
- Kokemus on hyvä koulu, mutta lukukausimaksut ovat kalliit. (Heinrich Heine)
- Onnellisinta ihmisen elämässä on se aika, jolloin hän makaa aamulla heireillä vuoteessaan. (Samuel Johnson)
- Kukaan ihminen ei ymmärrä syvällistä kirjaa ennen kuin hän on nähnyt ja elänyt ainakin osan sen sisällöstä. (Ezra Pound)
- Millä tuomiolla te tuomitsette, sillä teidät tuomitaan. (Matt. 7:2)
- Maassa rauha ihmisten kesken. (Luuk. 2:14)
- Monet ensimmäiset tulevat viimeisiksi ja monet viimeiset ensimmäisiksi. (Mark. 10:31)
- Missä sinun aarteesi on, siellä on myös sinun sydämesi. (Luuk. 12:34)
- ufona sä tulit mun elämäni
ja järjestit uuteen uskoon mun pääni
sä tulit ja annoit voiman
sä panit kaiken taas soimaan. (John Lennon, suom. Pentti Saarikoski)
- Where do I begin to tell
the story of how great a love can be,
the sweet love story
that is older than the sea,
the simple truth
about the love she (he) brings to me?
Where do I start? (Love story)